

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Białymstoku

LBI.410.007.08.2017

P/17/046

01688817

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

(wystąpienie pokontrolne z dnia 20 lipca 2017 r., zmienione zgodnie z dokonany w dniu 27 lipca 2017 r.
sprostowaniem oczywistej omyłki pisarskiej)

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Białymstoku
ul. Akademicka 4, 15-267 Białystok
T +48 85 874 81 00, F +48 85 874 81 33
lbi@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/17/046 – Realizacja programu bioasekuracji jako element zwalczania afrykańskiego pomoru świń
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku
Kontroler	1. Władysław Radgowski – główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LBI/68/2017 z 26 kwietnia 2017 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2) 2. Tomasz Ambrozik – doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr LBI/88/2017 z 6 czerwca 2017 r. (dowód: akta kontroli str.3-4)
Jednostka kontrolowana	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa Biuro Powiatowe w Białymstoku (zwana dalej „Agencją” lub „BP ARiMR”); 15-427 Białystok, ul. Lipowa 32A
Kierownik jednostki kontrolowanej	Dariusz Golec p.o. Prezesa Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa od 2 marca 2017 r. Mariusz Nahajewski, kierownik Biura Powiatowego ARiMR od 26 lutego 2016 r. ¹ (dowód: akta kontroli str. 5)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Uzasadnienie oceny ogólnej

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie², mimo stwierdzonych nieprawidłowości, prawidłowość realizacji zadań związanych z programem bioasekuracji oraz wydatkowanie środków na finansowanie tego programu³.

Negatywnie oceniono prowadzenie ewidencji podmiotów utrzymujących świnię oraz zdarzeń związanych z tymi zwierzętami. Ocena ta wynika z niewprowadzenia danych otrzymanych od Powiatowego Lekarza Weterynarii w Białymstoku⁴ oraz niepodejmowania działań w celu wyjaśnienia przyczyn długotrwałego braku zgłoszeń od 13 posiadaczy trzody chlewnej działających na obszarze objętym programem bioasekuracji (z 71 działających na tym obszarze). Brak zaś wiarygodnych danych na temat liczby gospodarstw utrzymujących świnię i zdarzeń w nich zachodzących może mieć wpływ na właściwą realizację programu bioasekuracji.

BP ARiMR prawidłowo przeprowadziło weryfikację wniosków o przyznanie rekompensat za nieprzerwane nieutrzymywanie świń oraz właściwie naliczyło kwoty pomocy przyznanej rolnikom z tego tytułu. Najwyższa Izba Kontroli zwraca jednak uwagę, że średnioroczną liczbę zwierząt, będącą podstawą naliczenia rekompensat, ustalano w oparciu o rejestr zwierząt gospodarskich oznakowanych, który zawierał nieaktualne dane o liczbie świń w poszczególnych stadach. Stanowi to ryzyko naliczenia opłaty w niewłaściwej wysokości.

Ponadto stwierdzono nieprawidłowości dotyczące:

- przekroczenia terminów płatności rekompensat określonych w § 3 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 1 września 2015 r. w sprawie rekompensat za nieprzerwane nieutrzymywanie świń w gospodarstwie⁵,
- nierzetelnego zweryfikowania jednego wniosku o przyznanie refundacji wydatków poniesionych na zabezpieczenie przeciwepidemiotyczne gospodarstwa.

¹ Wcześniej, tj. od 4 kwietnia 2011 r. do 25 października 2015 r. kierownikiem BP ARiMR w Białymstoku był Andrzej Pleszuck, a od 26 października 2015 r. do 5 lutego 2016 r. p. o. kierownika Biura był Michał Krutul.

² Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

³ Kontrolą objęto okres od 28 kwietnia 2015 r. do 30 czerwca 2017 r.

⁴ Zwanemu dalej: „PLW”.

⁵ Dz. U. z 2015 r. poz. 1435, ze zm.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

Opis stanu
faktycznego

1. Gromadzenie danych dotyczących świń w rejestrze zwierząt gospodarskich oznakowanych

1.1. Według stanu na 30 kwietnia 2015 r., przed wprowadzeniem programu bioasekuracji⁶, w powiecie białostockim zarejestrowano 682 gospodarstwa utrzymujące 81.903 świnię, w tym 72 gospodarstwa i 833 świnię w gminach objętych programem bioasekuracji. Wg IRZ w kolejnych okresach liczba gospodarstw i świń przedstawiała się następująco:

- na dzień 1 stycznia 2016 r. były 632 gospodarstwa, w których hodowano 93.265 świń, w tym 61 gospodarstw i 647 świń w gminach objętych programem bioasekuracji,
- 1 stycznia 2017 r. było 570 gospodarstw, w których utrzymywano 75.791 świń, w tym 71 gospodarstw na terenie objętym programem bioasekuracji (hodowano w nich 8.981 świń – zwiększenie liczby gospodarstw i świń wynika z włączenia do programu bioasekuracji gminy Zabłudów),
- 30 czerwca 2017 roku było 511 gospodarstw, w których znajdowało się 62.575 świń, w tym 64 gospodarstw i 7.332 świnię na terenie gmin objętych programem bioasekuracji.
(dowód: akta kontroli str. 7-10 i 128)

Z danych BP ARiMR wynika więc, że od 30 kwietnia 2015 r. do 30 czerwca 2017 r. liczba gospodarstw utrzymujących świnię zmniejszyła się o 171 (o 25,1%), zaś liczba świń o 6.112 (o 7,5%). Na terenie objętym programem bioasekuracji liczba gospodarstw zmniejszyła się o jedno, zaś liczba świń zwiększyła się o 6.499 (obszar objęty programem bioasekuracji zwiększył się o jedną gminę).

Jednak z informacji uzyskanych od Powiatowego Lekarza Weterynarii w Białymstoku (dalej: „PLW”) wynika, że w systemie IRZ, według stanu na 1 stycznia 2017 r., liczbę świń występującą na obszarze gminy Zabłudów, objętej programem bioasekuracji, zawyżono o 6.722 (tj. o 77,5%), co szerzej omówiono w dalszej części wystąpienia pokontrolnego, w sekcji „Ustalone nieprawidłowości”. Uwzględniając powyższe dane, liczba świń na obszarze objętym programem bioasekuracji wynosiła na 30 czerwca 2017 r. 610 (o 22 mniej niż na 1 stycznia 2016 r.).
(dowód: akta kontroli str. 149-150)

1.2. W systemie IRZ odnotowano 12.623 zmiany w 2015 roku, 12.609 w 2016 roku i 4.044 od stycznia do kwietnia 2017 roku⁷ (łącznie 29.276 zmian), z czego:

- 13.308 dotyczyło uboju świń w rzeźni,
- 7.643 sprzedaży świń,
- 2.676 urodzenia świń,
- 2.170 padnięcia świń,
- 1.488 uboju gospodarczego.

Pozostałe zmiany związane były z przemieszczaniem, zabiciem, kupnem oraz zgłoszeniem zwierząt dotychczas niezarejestrowanych (dotyczy przypadków, w których nie było wiadomo od kogo rolnik nabył zwierzęta i nie były one oznakowane). (dowód: akta kontroli str.18-20)

Według danych IRZ, na obszarze powiatu białostockiego znajdowało się 65 stad liczących 6.515 świń, których właściciele w latach 2016 – 2017 nie zgłosili żadnych zdarzeń (np. kupno, sprzedaż, ubój). Na obszarze gmin objętych programem bioasekuracji znajdowało się 13 takich gospodarstw, w których znajdowało się 4.232 świnię, co szerzej omówiono w dalszej części wystąpienia pokontrolnego, w sekcji „Ustalone nieprawidłowości”.
(dowód: akta kontroli str. 127)

W 2016 roku Agencja powiadomiła PLW o 35 zdarzeniach uboju gospodarczego 83 świń, które miały miejsce przed 2010 rokiem. W wyjaśnieniu zastępca kierownika BP ARiMR Michał Krutul stwierdził, że: „BP ARiMR w Białymstoku informowane jest przez Centralę ARiMR o braku komplementarności niektórych zdarzeń, które są widoczne w systemie

⁶ Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 3 kwietnia 2015 r. w sprawie wprowadzenia „Programu bioasekuracji mającego na celu zapobieganie szerzeniu się afrykańskiego pomoru świń” na lata 2015 – 2018 (Dz. U. poz. 517, ze zm.), zwane dalej „rozporządzeniem w sprawie rekompensat”.

⁷ Dane dotyczą całego powiatu białostockiego.

komputerowym tylko z poziomu Centrali. Dotyczy to na przykład uboju zwierząt, gdy BP ARiMR otrzymuje zgłoszenie z ubojni o zabiciu świń ze stada o konkretnym numerze, zaś rolnik, który przekazał zwierzęta do rzeźni nie poinformował o tym BP ARiMR. Wzywany wówczas rolnik, często po dłuższym czasie od zdarzenia potwierdza fakt zabicia zwierząt, zaś BP ARiMR mając komplementarne zgłoszenie, zmniejsza w systemie IRZ liczbę zwierząt i informuje o tym IW". (dowód: akta kontroli str. 44, 95)

Od początku 2015 roku na terenie powiatu białostockiego zarejestrowano 61 nowych stad trzody chlewnej (29 stad po 25 lutego 2015 r.), w tym 17 na obszarze objętym programem bioasekuracji. Według stanu na dzień kontroli (26 maja 2017 r.) w stadach zarejestrowanych od 2015 roku znajdowało się 7.701 świń, w tym 47 na obszarze objętym programem bioasekuracji. (dowód: akta kontroli str. 21-23)

BP ARiMR na bieżąco informowało PLW o nowo zarejestrowanych siedzibach stad oraz o zmianach w stadach⁸. (dowód: akta kontroli str. 24-43)

1.3. W okresie objętym kontrolą w BP ARiMR obowiązywała „Książka procedur” KP-611-105-ARiMR/21/z, w której uregulowane było funkcjonowanie i obsługa systemu IRZ w zakresie zwierząt, w tym wprowadzanie danych dotyczących świń. Natomiast zasady współpracy między ARiMR a organami Inspekcji Weterynaryjnej (dalej: „IW”) zostały uregulowane w porozumieniu z 15 kwietnia 2013 r. (dwukrotnie aneksowanym). W świetle przyjętych rozwiązań organizacyjnych, Agencja zapewniła wyznaczonym pracownikom IW dostęp do danych zgromadzonych w systemie IRZ oraz umożliwiła wykonywanie innych czynności w tym systemie. Nadanie uprawnień pracownikom IW zostało zapewnione na szczeblu Centrali Agencji oraz Głównego Lekarza Weterynarii. Pracownicy IW, którym nadano uprawnienia, mają wgląd do Platformy Aplikacyjnej, przeglądarki IW-SIRZ (Inspekcja Weterynaryjna – System Identyfikacji i Rejestracji Zwierząt) oraz Zintegrowany System Zarządzania i Kontroli (ZSZiK). Jeżeli zajdzie taka potrzeba wyznaczony pracownik inspekcji weterynaryjnej może skorzystać z dostępu do systemu w siedzibie BP ARiMR. (dowód: akta kontroli str. 45-73)

Ustaione
nieprawidłowości

W działalności BP ARiMR w przedstawionym wyżej obszarze stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Dane dotyczące liczby świń hodowanych w jednym ze stad na obszarze gminy Zabłudów, objętej programem bioasekuracji, były niezgodne ze stanem faktycznym. Według IRZ 1 stycznia 2017 r. w bazie wykazano, że na terenie gminy Zabłudów liczba świń wynosiła 8.679, podczas gdy wg informacji uzyskanych od PLW powinna ona wynosić 1.957 (liczba świń została zawyżona o 6.722 sztuki). W wyjaśnieniu zastępcy kierownika BP ARiMR Michała Krutul stwierdził, że: „W bazie danych ARiMR ZSZiK na stanie siedziby (...) 037928754-002 figurują 6722 sztuki świń. Ponieważ ARiMR działa na wniosek rolnika, do chwili obecnej nie było podstaw, aby podważać fakt posiadania w/w liczby świń u producenta rolnego”. W dniu 28 czerwca 2017 r. BP ARiMR wysłało do producenta wezwanie do zaktualizowania danych o stanie stada. NIK zauważyła, że informację o zerowym stanie stada 037928754-002 przekazał PLW do ARiMR pocztą elektroniczną już 24 lipca 2015 r. Zgodnie z porozumieniem zawartym 15 kwietnia 2013 r. między Prezesem ARiMR a Głównym Lekarzem Weterynarii, „aktualizacja stanu siedziby stada dokonywana jest poprzez wprowadzenie adnotacji o ustalonej podczas kontroli faktycznej liczbie świń w stadzie wraz ze wskazaniem daty tej kontroli oraz numerów identyfikacyjnych zwierząt” (§ 10 ust. 3 porozumienia). Według wyjaśnień zastępcy kierownika BP ARiMR, e-mail po wpłynięciu do Agencji został przyjęty do dekretacji przez byłego p.o. zastępcy kierownika (nie pracuje już w BP ARiMR), który nie przekierował pisma i jego nie zarchiwizował. Nie wiadomo co było tego przyczyną. (dowód: akta kontroli str. 11-15, 56, 142, 147-150)
2. BP ARiMR nie podejmowało działań wyjaśniających wobec 65 właścicieli stad liczących 6.515 świń, którzy w latach 2016 – 2017 nie zgłosili żadnych zdarzeń (np. kupno, sprzedaż, urodzenie, ubój), z tego 13 stad liczących 4.232 świnię znajdowało się na obszarze gmin objętych programem bioasekuracji. Z wyjaśnień zastępcy kierownika

⁸ Ustalono na próbie sześciu stad.

BP ARiMR wynika, że dane te są rzetelne, ponieważ do Agencji nie wpłynęły żadne zgłoszenia zdarzeń, zaś BP ARiMR aktualizuje dane w oparciu o zgłoszenia. Tak więc stan taki traktowany jest jako rzetelne odzwierciedlenie stanu faktycznego.

(dowód: akta kontroli str. 127, 143-146)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie działania BP ARiMR w zakresie prowadzenia ewidencji podmiotów utrzymujących świnie oraz zdarzeń związanych z tymi zwierzętami. Prowadzony przez Agencję system IRZ nie przedstawiał rzetelnych danych o liczbie stad i świń. Nie uaktalniano na bieżąco danych oraz nie korzystano z możliwości ich weryfikacji wspólnie z IW. Brak wiarygodnych danych na temat liczby gospodarstw utrzymujących świnie i zdarzeń w nich zachodzących, może mieć wpływ na właściwą realizację programu bioasekuracji.

2. Przyznawanie i wypłata rekompensat za nieprzerwane nieutrzymywanie świń w gospodarstwach

Opis stanu
faktycznego

2.1. W latach 2015 – 2016 do BP ARiMR wpłynęło 17 wniosków o przyznanie rekompensat za nieprzerwane nieutrzymywanie świń (16 i jeden w kolejnych latach) w 17 gospodarstwach rolnych, w których w roku poprzedzającym złożenie wniosku przebywało 1.393 świnie (średniorocznie) w 19 stadach. Wszystkie wnioski rozpatrzono pozytywnie, w wyniku czego przyznano 414.104 zł rekompensat. Nie było przypadku odmowy wydania decyzji o przyznaniu rekompensaty. W I transzy z 2015 roku wypłacono 23.900 zł, w I transzy z 2016 roku – 106.168 zł (pierwsza transza dotycząca wniosku z 2016 roku), a w II transzy w 2016 roku – 23.900 zł (wpłynęło 16 wniosków). W 2015 roku nie było przypadków korygowania wniosków o przyznanie rekompensat. W 2016 roku miała miejsce korekta jednego wniosku, która dotyczyła liczby stanu średniorocznego zwierząt. Spowodowana była ona zmianą sposobu obliczania stanów średniorocznych, wprowadzoną ustawą z dnia 23 września 2016 r. o zmianie niektórych ustaw w celu ułatwienia zwalczania chorób zakaźnych zwierząt⁹.

(dowód: akta kontroli str. 92-92)

W okresie objętym kontrolą rozpatrywanie wniosków o przyznanie rekompensat odbywało się w oparciu o Książkę procedur, zatwierdzoną przez ARiMR¹⁰. Przestrzeganie procedur przyznawania i wypłaty rekompensat za nieprzerwane nieutrzymywanie świń sprawdzono na podstawie 17 (tj. wszystkich) postępowań, w wyniku czego stwierdzono, że:

1. Wnioski o rekompensatę zostały złożone we właściwym terminie i dotyczyły właścicieli świń zamieszkałych lub prowadzących działalność na terenach gmin objętych programem bioasekuracji.
2. We wszystkich przypadkach prawidłowo naliczono kwoty rekompensat.
3. W siedmiu postępowaniach prowadzonych w 2015 roku rolnicy dołączyli do wniosków kopie dokumentów potwierdzających wykonanie decyzji nakazującej zabicie świń utrzymywanych w gospodarstwie lub poddanie ich ubojowi. W pozostałych przypadkach potwierdzeniem wykonania decyzji nakazującej zabicie lub ubój świń były komplementarne zgłoszenia do Bazy Danych IRZ zdarzeń przemieszczenia świń do rzeźni (ze strony posiadacza zwierząt i rzeźni), uboju (ze strony rzeźni) bądź unieszkodliwienia (ze strony zakładu utylizacyjnego). Było to zgodne z procedurą obowiązującą wówczas w ARiMR. Pismem z 14 listopada 2016 r. dyrektor Departamentu wsparcia Krajowego ARiMR zwrócił się do Podlaskiego Oddziału Regionalnego ARiMR o ponowną weryfikację prawidłowości dokumentacji dołączonej do wniosków o przyznanie rekompensat. W związku z tym, kierownik BP ARiMR wystąpił do PIW w Białymstoku o przekazanie kopii dokumentacji potwierdzającej wykonanie decyzji nakazujących zabicie świń utrzymywanych w gospodarstwach lub poddanie ich ubojowi. Z przekazanych kopii dokumentów wynika, że rolnicy wykonali ww. decyzje PIW w Białymstoku.
4. Z porównania informacji składanych przez rolników w oświadczeniach o niedostosowaniu gospodarstw do wymogów bioasekuracji wynika, że w dwóch przypadkach liczba świń w IRZ była inna niż deklarowano (w jednym przypadku

(dowód: akta kontroli str. 103-105, 124-126)

⁹ Dz. U. poz. 1605.

¹⁰ Książka procedur KP-611-401-ARiMR/1/z z 7 maja 2015 r. i KP-611-401-ARiMR/2/z 1 września 2015 r.

mniejsza o trzy sztuki, w drugim wyższa o jedną). W dwóch zaś oświadczeniach o niedostosowaniu gospodarstw rolnicy nie podali liczby świń znajdujących się w gospodarstwie. Zastępca kierownika BP ARiMR wyjaśnił, że w okresie między sporządzeniem oświadczenia a wydaniem decyzji przez IW, liczba świń mogła się zmienić. Odnosząc się do niepodania liczby świń w dwóch oświadczeniach wyjaśnił, że informacje te nie miały dla BP ARiMR znaczenia, zaś procedura nie wymagała egzekwowania tych danych. (dowód: akta kontroli str. 103-106)

5. We wszystkich postępowaniach z 2015 roku, pierwszą transzę płatności wypłacono w terminie wskazanym w § 3 ust. 1 rozporządzenia w sprawie rekompensat, zaś w jednym przypadku II transzę wypłacono jeden dzień po terminie wskazanym w § 3 ust. 2 ww. rozporządzenia (więcej na temat nieterminowości rozpatrywania wniosków i wypłacania rekompensat w dalszej części wystąpienia pokontrolnego, w sekcji „Ustalono nieprawidłowości”). (dowód: akta kontroli str. 107-109)

Z przyczyn leżących poza BP ARiMR, czas rozpatrywania wszystkich wniosków o przyznanie rekompensat za nieprzerwane nieutrzymywanie świń (liczony od wpływu wniosku do BP ARiMR do wydania decyzji) był dłuższy niż jeden miesiąc (wynosił od 62 do 99 dni), czym naruszono art. 35 ust. 1-3 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego¹¹ (dalej „kpa”). Zgodnie z powołanymi przepisami, organy administracji publicznej powinny załatwiać sprawy bez zbędnej zwłoki. Niezwłocznie powinny być załatwiane sprawy, które mogą być rozpatrzone w oparciu o dowody przedstawione przez stronę łącznie z żądaniem wszczęcia postępowania lub w oparciu o fakty i dowody powszechnie znane albo znane z urzędu organowi, przed którym toczy się postępowanie bądź możliwe do ustalenia na podstawie danych, którymi rozporządza ten organ. Załatwienie sprawy wymagającej postępowania wyjaśniającego powinno nastąpić nie później niż w ciągu miesiąca, a sprawy szczególnie skomplikowanej – nie później niż w ciągu dwóch miesięcy od dnia wszczęcia postępowania. Zastępca kierownika BP ARiMR wyjaśnił, że: „Nie były to sprawy szczególnie skomplikowane lub nie wymagały przeprowadzenia postępowania wyjaśniającego. Na początku mieliśmy dyspozycję Departamentu Wsparcia Krajowego z 23.07.2015 r. skierowaną do Dyrektora POR w Łomży postępowanie w sprawach wniosków o wypłatę rekompensaty za nieprzerwane nieutrzymywanie w gospodarstwie zwierząt z gatunku świnia objętych programem bioasekuracji, należało zakończyć wystaniem pisma do posiadacza zwierząt w sprawie zweryfikowanej pozytywnie średniej rocznej liczby świń. W dalszej kolejności wymagane było wydanie przez MRiRW rozporządzenia ustalającego wysokość rekompensaty. Po wydaniu tego rozporządzenia wydana została książka procedur KP-611-401/ARiMR/2z, która weszła w życie 3 września 2015 r. Wysokość rekompensaty ustalona została rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 1 września 2015 r. w sprawie rekompensat za nieprzerwane nieutrzymywanie świń w gospodarstwie, które weszło w życie 22 września 2015 r. Zgodnie z § 5 tego rozporządzenia, stawka za świnie, na podstawie której oblicza się wysokość rekompensat, wynosiła 400 zł. Wówczas przystąpiliśmy do wydawania decyzji, co miało miejsce 29 września 2015 r. Ponadto 15 kwietnia 2015 r. otrzymaliśmy instrukcję z Centrali ARiMR, zgodnie z którą po terminie składania wniosków o przyznanie rekompensat Agencja miała 60 dni na poinformowanie MRiRW o liczbie zwierząt, na podstawie której Minister miał wyliczyć stawki rekompensat”. (dowód: akta kontroli str. 94-98, 107)

W jednym postępowaniu (dotyczy wniosku z 2016 roku) o przyznanie rekompensaty za nieprzerwane nieutrzymywanie świń BP ARiMR ustaliło (w dyspozycji płatności) termin płatności I transzy na siedem dni przed uprawomocnieniem się decyzji w sprawie przyznania rekompensaty oraz 45 dni przed terminem określonym w wyżej powołanym § 3 ust. 1 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Zastępca kierownika BP ARiMR wyjaśnił, że: „w związku z zamknięciem roku budżetowego, musieliśmy wykorzystać środki w 2016 r. Otrzymaliśmy takie polecenie służbowe z Centrali ARiMR”. (dowód: akta kontroli str. 95, 107)

¹¹ Dz. U. z 2017 r. poz. 1257.

W ocenie kierownika BP ARiMR współpraca z IW w zakresie obsługi lub udostępniania danych systemu IRZ była skuteczna. IW ma z zewnątrz dostęp do wszystkich danych IRZ przez platformę aplikacyjną IW – SIRZ z (ze swojej siedziby przez Internet), nie może natomiast wprowadzać w nich zmian. Jedynym przejawem współpracy w zakresie przyznawania rekompensat za nieprzerwane nieutrzymywanie świń w gospodarstwach było udostępnienie świadectw poubojowych świń, o które BP ARiMR wystąpiło pod koniec 2016 roku. W zakresie refundacji wydatków poniesionych na dostosowanie gospodarstw do programu bioasekuracji, BP ARiMR nie współpracowało z IW, bowiem – jak wyjaśnił zastępca kierownika – nie było takiej potrzeby. (dowód: akta kontroli str. 94)

Po otrzymaniu wniosków o przyznanie rekompensat, BP ARiMR nie przeprowadzało kontroli siedzib stad świń w gminach objętych programem bioasekuracji, o których mowa w art. 30 ust. 3 ustawy z dnia 2 kwietnia 2004 r. o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt¹², bowiem – jak wyjaśnił zastępca kierownika BP ARiMR – „nie było takiego obowiązku. Rozporządzenie ani inne przepisy nie wymagały przeprowadzania przez BP ARiMR kontroli u wnioskodawców. Nie otrzymaliśmy też takiego polecenia. W BP ARiMR w Białymstoku nie ma komórki ds. kontroli. BP ARiMR sprawdza tylko rolników pod względem identyfikacji i rejestracji zwierząt – czy stan liczbowy stada zgadza się z danymi IRZ”. W lutym 2017 roku BP ARiMR przeprowadziło kontrole w ośmiu (spośród 17) gospodarstwach, których właścicielom przyznano rekompensaty – kontrole te wykazały brak świń w tych gospodarstwach. (dowód: akta kontroli str. 95, 143-146)

W okresie objętym kontrolą Podlaski Oddział Regionalny samodzielnie lub wspólnie z BP ARiMR przeprowadził 200 kontroli w zakresie identyfikacji i rejestracji zwierząt, w tym świń (kontrole nie były związane z wnioskami o przyznanie rekompensat), w wyniku których nie stwierdzono nieprawidłowości. (dowód: akta kontroli str. 110-117)

W styczniu i lutym 2017 roku BP ARiMR było kontrolowane przez Podlaski Oddział Regionalny ARiMR w zakresie obsługi programu rekompensat za nieprzerwane nieutrzymywanie zwierząt z gatunku świnię. Kontrole te nie wykazały nieprawidłowości w rozpatrywaniu wniosków o rekompensaty. (dowód: akta kontroli str. 129-141)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności BP ARiMR w przedstawionym wyżej obszarze stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Nierzetelnie zweryfikowano jeden z wniosków o przyznanie rekompensaty za nieprzerwane nieutrzymywanie świń, w którym rolnik podał że w 2014 roku posiadał średniorocznie jedną świnię (wysokość przyznanej rekompensaty wyniosła 400 zł). Podstawą wpisu do IRZ było zgłoszenie z 29 maja 2015 r., o urodzeniu się świni 20 maja 2014 r., podczas gdy w gospodarstwie według danych IRZ nie było świń przed tą datą (nie mogło więc dojść do urodzenia). Zastępca kierownika BP ARiMR wyjaśnił, że zgłoszenie świni zostało wprowadzone do systemu zgodnie z wówczas obowiązującymi procedurami, nie była wymagana analiza stanu stada ani składanie przez rolnika wyjaśnień, odnośnie terminowości zgłoszenia. System informatyczny BP ARiMR nie wskazywał w tym przypadku błędów. (dowód: akta kontroli str. 118-123)
2. W jednym postępowaniu przekroczono o dzień termin płatności drugiej transzy rekompensaty, określony w § 3 ust. 2 rozporządzenia w sprawie rekompensat. Zgodnie z tym przepisem wypłata drugiej części rekompensaty następuje w terminie 30 dni od dnia, w którym decyzja w sprawie przyznania i ustalenia wysokości rekompensaty stała się ostateczna. Zastępca kierownika BP ARiMR wyjaśnił, że wyznaczenie terminu płatności późniejszego o dzień wynikało z błędu. (dowód: akta kontroli str. 95, 108)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że BP ARiMR nie poinformowało stron objętych kontrolą wszystkich postępowań związanych z przyznaniem rekompensaty za nieprzerwane nieutrzymywanie świń w gospodarstwach o niewydaniu decyzji w terminie określonym w art. 35 Kpa. Zgodnie z art. 36 § 1 tej ustawy, o każdym przypadku niezakończania sprawy w terminie organ administracji publicznej jest obowiązany zawiadomić strony, podając przyczyny zwłoki, wskazując nowy termin załatwienia sprawy oraz pouczając o prawie do wniesienia ponaaglenia. Ten sam obowiązek ciąży na organie administracji publicznej

¹² Dz. U. z 2015 r. poz. 1172, ze zm.

Ocena cząstkowa

również w przypadku zwłoki w załatwieniu sprawy z przyczyn niezależnych od organu. Zastępca kierownika BP ARiMR wyjaśnił, że: „*procedura nie zakładała takiego postępowania. Czekaliśmy na wydanie przez MRiRW rozporządzenia w sprawie wysokości stawki rekompensaty*”. (dowód: akta kontroli str. 94-95)

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości, przeprowadzenie weryfikacji wniosków o przyznanie rekompensat za nieprzerwane nieutrzymywanie świń oraz naliczanie pomocy przyznanej rolnikom z tego tytułu. Najwyższa Izba Kontroli zwraca jednak uwagę, że średnioroczną liczbę zwierząt, będącą podstawą naliczania rekompensat, ustalano w oparciu o rejestr zwierząt gospodarskich oznakowanych, który zawierał nieaktualne dane o liczbie świń w poszczególnych stadach. Stanowi to ryzyko naliczenia rekompensaty w niewłaściwej wysokości.

3. Refundacja wydatków poniesionych na zabezpieczenie przeciwepizootyczne gospodarstw

Opis stanu faktycznego

W latach 2015 – 2016 do BP ARiMR złożono dwa wnioski (wszystkie w 2015 roku) o refundację wydatków na zabezpieczenie przeciwepizootyczne gospodarstw, w których hodowano 167,5 świń (stan średnioroczny). Stanowiło to w 2015 roku 1,8% gospodarstw, w których przetrzymywano trzodę chlewną na obszarze objętym programem bioasekuracji. Wnioski rozpatrzono pozytywnie, skutkiem czego rolnikom wypłacono 3.121,10 zł. Nie było przypadków zmian, korekt wniosków oraz odwołań wnioskodawców.

(dowód: akta kontroli str. 9 i 74)

Centrala Agencji w piśmie z 29 października 2015 r. do dyrektora Podlaskiego Oddziału Regionalnego ARiMR określiła m.in. katalog środków podlegających refundacji. Pomoc finansowa na refundację do 50% wydatków poniesionych w ramach programu bioasekuracji miała być udzielana na:

- zakup mat dezynfekcyjnych,
- zakup sprzętu do wykonania zabiegów dezynfekcyjnych, dezynsekcyjnych i deratyzacyjnych oraz produktów biobójczych, środków dezynsekcyjnych i deratyzacyjnych,
- zakup odzieży ochronnej i obuwia ochronnego,
- zabezpieczenie budynków, w których utrzymywane są świny, przed dostępem zwierząt domowych.

(dowód: akta kontroli str.82-85)

Wymieniony katalog środków, które podlegały refundacji był zgodny z zakresem określonym w §13e ust. 3 pkt 1-4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 stycznia 2015 r. w sprawie szczegółowego zakresu i sposobów realizacji niektórych zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa¹³.

Badaniami kontrolnymi objęto wszystkie (dwa) wnioski o refundację wydatków na zapewnienie bioasekuracji gospodarstw, na podstawie których rolnikom przyznano 3.121,10 zł. Analiza tych postępowań wykazała, że:

- jeden z rolników przedłożył wszystkie dokumenty wymagane § 13e ust. 8 rozporządzenia z 27 stycznia 2015 r., natomiast drugi nie dołączył do wniosku dowodu potwierdzającego poniesienie wydatków, co szerzej opisano w dalszej części wystąpienia pokontrolnego, w sekcji „Ustalone nieprawidłowości”,
- w obu sprawach zachowany został maksymalny 50% udział przyznanej pomocy,
- przedmiotem dofinansowania były: środki dezynfekcyjne, maty dezynfekcyjne, odzież ochronna oraz sprzęt do wykonania zabiegów dezynfekcyjnych, co było zgodne z § 13e ust. 3 rozporządzenia z 27 stycznia 2015 r.,
- decyzje administracyjne zostały wydane bez zbędnej zwłoki (od dwóch do 13 dni od złożenia wniosku).

(dowód: akta kontroli str.75-76)

Ustalone nieprawidłowości

W działalności BP ARiMR w przedstawionym wyżej obszarze stwierdzono nieprawidłowość, polegającą na pozytywnym zweryfikowaniu wniosku przez pracowników BP ARiMR, mimo że nie dołączono do niego dowodu opłacenia faktury VAT na kwotę 3.300 zł, wymaganego

¹³ Dz. U. poz. 187, ze zm. Rozporządzenie zwane dalej „Rozporządzeniem z 27 stycznia 2015 r.”

Ocena cząstkowa

§ 13e ust. 8 pkt 1 rozporządzenia z 27 stycznia 2015 r., Specjalista w BP ARiMR wyjaśniła, że: „taka sytuacja była wynikiem przeoczenia”. W trakcie kontroli NIK dostarczono potwierdzenie opłacenia faktury.
(dowód: akta kontroli str.75-76 i 78-79)

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie refundowanie wydatków poniesionych na zabezpieczenie przeciwpizootyczne gospodarstw.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹⁴, wnosi o:

1. Zapewnienie wiarygodności danych w systemie IRZ o utrzymywanych świnich, w tym podjęcie działań wobec właścicieli stad świń, którzy po 1 stycznia 2016 roku nie dokonywali zgłoszeń związanych z utrzymywaniem tych zwierząt, mimo że zgodnie z danymi w IRZ utrzymują trzodę chlewną.
2. Przestrzeganie terminów płatności rekompensat określonych w § 3 ust. 2 rozporządzenia w sprawie rekompensat.
3. Rzetelne weryfikowanie wniosków o refundację wydatków poniesionych na zabezpieczenie przeciwpizootyczne.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

**Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń**

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden kierownikowi jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Białymstoku.

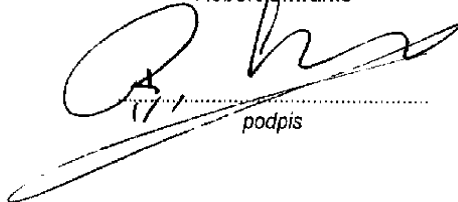
**Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków**

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK, proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Białystok, dnia 11 września 2017 r.

DYREKTOR DELEGATURY
Najwyższej Izby Kontroli w Białymstoku
z up. WICEDYREKTOR
Robert Skwarko

podpis

¹⁴ Dz. U. z 2017 r. poz. 524. Ustawa zwana dalej „ustawą o NIK”.